

GEORGE ENESCU
FESTIVAL

14 septembrie, ora 16.30

Generozitate prin muzică

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

CONCERTELE DE LA ATENEU

Ateneul Român

ORCHESTRA DE CAMERĂ DIN ZÜRICH

DANIEL HOPE vioară, conducere muzicală

Bach Concertul în re minor pentru două viori și orchestră BWV 1043

Vivace / Largo, ma non tanto / Allegro

Enescu Intermezzi op. 12

Allègrement / Très lent

Glass Echorus

Pärt *Darf ich*

Mendelssohn Concertul în re minor pentru vioară și orchestră de coarde

Allegro / Andante / Allegro

Elgar *Introducere și Allegro* pentru orchestră de coarde op. 47

Silvestri Trei piese pentru orchestră de coarde op. 4 nr. 2

Pesante / Cantabile / Veloce

Bartók Dansuri populare românești

Allegro moderato / Allegro / Andante / Moderato / Allegro / Allegro

J.S. Bach (1865-1750): Concertul pentru două viori și orchestră BWV 1043

Dublul concert în re minor este o lucrare care aparține Barocului târziu și s-a presupus că a fost scrisă în perioada cât Bach a funcționat la curtea Prințului Leopold din Cöthen (1717-1723). Cercetările ulterioare au stabilit însă că BWV 1043 a fost scris în jurul anului 1730 la Leipzig. Toate concertele lui Bach l-au avut drept model pe Vivaldi și se desfășoară pe principiul repede-lent-repede. Lucrarea prezintă pe întregul parcurs o relație subtilă și expresivă între cele două viori. Țesătura muzicală folosește predominant imitația și alte procedee contrapunctice. Concertul se deschide cu expunerea a două teme contrastante urmate de „dezvoltarea” lor în stilul specific bachian, caracterizat printr-o țesătură sofisticată. Partea a doua este un exemplu de lirism și de căldură neegalate, în care liniile melodice ale soliștilor evoluează într-un ritm legănat, asemănător celui de siciliano. Finalul este dominat de procese imitative între soliști și orchestră, evidente mai ales în secțiunea centrală. Organizarea discursului lasă un sentiment de formă de sonată în embrion, în care Bach își arată măiestria în ce privește sinteza și organizarea. Concertul a fost interpretat de cei mai mari violoniști din toate timpurile.

George Enescu (1881-1955): Intermezzi op. 12

Intermezzi op. 12 sau Intermèdes, cum le-a numit Enescu, sunt două piese scrise în 1902, respectiv 1903. În fapt sunt 2 mici lucrări/schițe cu caracter independent, care au toate calitățile muzicii franceze de extracție faurée-eană, foarte rafinate, excelent puse în pagină: *Allègrement* și *Très lent*. Cele 2 lucrări sunt contrastante prin atmosferă și conținut. Dacă în primul descoperim o luminozitate imensă, linii melodice nesfârșite, ale căror acumulări parcă nu se rezolvă deplin, cel de-al doilea Intermède este străbătut de o dispoziție sumbră. Sonoritățile cromatice au capacități sugestive: multă tristețe și disperare. În epocă acest Intermezzo nu prea a fost înțeles din cauza elementelor considerate prea moderne. Sunt piese reflexive, meditative, care aparțin aceleiași lumi și sunt dedicate Prințesei Elena Bibescu, patroana și susținătoarea quondam a lui Enescu la Paris.

Program

Philip Glass (n.1937): *Echorus* pentru 2 viori și orchestră (1995)

Philip Glass este unul dintre cei mai prolifici și influenți compozitori ai epocii noastre fiind o figură proeminentă, iconică se poate spune, în arta muzicală contemporană. În esență, Glass descrie muzica sa ca având „structuri repetitive”. *Echorus*, care provine din cuvântul „eco”, este o lucrare substanțială, într-un fel luxuriantă, pentru două viori soliste și orchestră de coarde și a fost compusă în 1995 pentru Edna Mitchell și Yehudi Menuhin. Piesa este, în mare, formată din trei secțiuni A-B-A și apare ca o ciaccona. Muzica inspiră gânduri de compasiune și este menită să evoce sentimente de seninătate și pace. În fapt *Echorus* din 1995 este o versiune a Studiului nr. 2 pentru pian, care este ca un cântec de leagăn hipnotic, foarte relaxant, dar care rămâne totodată fidel idealurilor minimalismului.

Arvo Pärt (n. 1935): *Darf ich...* pentru vioară solo, clopot în do diez ad lib. și coarde (1995)

Darf ich... („Am voie...” în română, mai bine „Îmi este permis”) este o lucrare de mici dimensiuni, cu o durată de trei minute scrisă de compozitorul estonian, Arvo Pärt, un proeminent creator asociat curentului muzical minimalist mistic. Din 2011 până în 2018, a fost cel mai interpretat compozitor în viață din lume. Începând cu anii '80, el a lucrat într-un stil care folosește tintinnabuli, o tehnică compozițională inventată de el. Muzica lui Pärt este parțial inspirată de cântul gregorian. Cele mai interpretate lucrări ale sale includ *Fratres* (1977), *Spiegel im Spiegel* (Oglindă în oglindă, 1978) și *Für Alina* (1976). Rolul solistului din această mică lucrare este mai important decât de obicei și, pe măsură ce desfășurarea continuă, sunt explorate semnificațiile aceluși rol solistic ce reprezintă reflecțiile mistice ale autorului.

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809-1847): Concertul în re minor pentru vioară și orchestră de coarde

Lucrarea a fost scrisă în 1822 pe când Mendelssohn, copilul-minune avea doar 13 ani... Prima lectură autorizată i-a revenit lui Ferdinand David, o mare autoritate violonistică a vremii. Adevărata introducere în repertoriul actual a făcut-o Yehudi Menuhin în 1951, când a cumpărat drepturile de proprietate și l-a și tipărit. Concertul aduce în detaliu multe idei noi și prezintă libertăți remarcabile ale formei. Opusul are trei părți, cu rădăcini în tradiția clasică. El începe cu o expunere orchestrală în maniera unui *concerto grosso*, dar de îndată ce intră solistul, totul se îndreaptă spre formulările cunoscute ale Clasicismului. Temele principale ale primei mișcări, au un lirism foarte pur, sunt limpezi, spiritualizate și se întipăresc firesc în memorie. Asemenea construcțiilor mozartiene, momentele dramatice se desfășoară cu cea mai mare intensitate în mișcarea lentă. Introducerea acesteia, precum și scurtul *Allegretto non troppo* care face legătura cu partea a treia, poartă trăsături romantice pure. În ceea ce privește Finalul, după unii comentatori, anumite trăsături *gypsy style* din epocă amintesc de prelucrările de succes realizate de Haydn în acest stil.

Edward Elgar (1857-1934): *Introducere și Allegro op. 47*

Lucrarea a fost compusă în 1905 pentru a fi interpretată de către nou-înființata Orchestră simfonică din Londra și este concepută pentru cvartet și orchestră de coarde. Scopul final era acela de a demonstra capacitățile virtuozelor ale membrilor formației. Opusul și-a câștigat repede prețuirea și a ajuns să fie înscris în rândul capodoperelor genului. El poate fi considerat un fel de poem simfonic cu mai multe secțiuni și teme importante. Introducerea, într-un *tutti* pregnant, ca un fel de semnal, se îndreaptă spre o secțiune mai liniștită cu un ușor caracter improvizatoric. Alternanța *Allegretto e poco stringendo* cu *Moderato*, duce spre o zonă lirică, în care se remarcă timbrul unei viole soliste.

Program

Elgar scrie că această temă provine dintr-un cântec din Țara Galilor. *Allegro*-ul este destul de capricios din punct de vedere formal. Secțiunea de dezvoltare introduce o temă prelucrată într-o mare fugă pe care autorul o numește „devil of a fugue” (o a dracului de fugă). Sonoritățile galeze apar în toată splendoarea într-o codă triumfătoare, înainte de a se încheia cu o cadență perfectă.

Constantin Silvestri (1913-1969): Trei piese pentru orchestră de coarde op. 4 nr. 2

Producția compozițională a lui Silvestri este într-un acord perfect cu tendințele stilistice europene care au alimentat dezvoltarea artei muzicale românești din prima jumătate a secolului al XX-lea. Muzica lui Silvestri nu se așează pe tipare tradiționale ci este plină de armonii foarte îndrăznețe și de complexitate ritmică. Silvestri a folosit folclor doar sporadic și cel mai reprezentativ opus în acest sens îl constituie cele Trei piese pentru orchestră de coarde op. 4. nr. 2. Lucrarea datează din 1931 sau 1933 și a fost revizuită în 1950, la vremea când Silvestri atinsese deplin maturitatea artistică. Prima piesă este formată din trei tronsoane, *Pesante*, *Scherzoso* și *Sostenuto*; a doua, *Cantabile*, are la baza o doină și este scrisă sub forma unui lied; iar a treia, *Vivace*, revine la bucuria rustică și dansantă a începutului. În ceea ce privește sursele de inspirație care au influențat conținutul acestor piese, se desprinde ideea că au fost scrise pe teme din Bihor reținându-se doar idiomul popular și nu împrumutarea formulărilor deja existente în folclorul românesc, ci prin elaborarea unor minunate invenții melodice și armonice produse de imaginația fertilă a autorului. Rearanjarea materialului „tematic” a depășit cu mult forma inițială Silvestri folosind propriul material cu parfum popular. Prima audiție a celor Trei piese a avut loc în 7 ianuarie 1951 la Ateneul Român, sub bagheta compozitorului.

Béla Bartók (1881-1945): Dansuri populare românești pentru orchestră de coarde Sz. 56 BB 68

Lucrarea este alcătuită dintr-o suită de șase scurte dansuri compuse de Bartók inițial pentru pian în anul 1915, ulterior orchestrată de autor în 1917. Suita are la bază melodii din Transilvania, cântate de către ceterași (lăutari țărani violoniști) sau de către fluierași ciobănești. Ele nu sunt notate în vreo tonalitate anume, având un profund caracter modal :

1. *Jocul cu bâta* – a cărei melodie provine din Voiniceni/Turda;
 2. *Brâul* – provine din Igrîș/Banat și reprezintă un dans tipic românesc pentru care în mod tradițional se folosea o cearcă sau o centură;
 3. *Pe loc* – provine tot din Igrîș dar tema sa este mult mai tristă amintind de instrumentele din Orientul Mijlociu asemănătoare flautului;
 4. *Buciumeana* – provine din Bucium/Alba
 5. *Poarga românească* – are similitudini cu Polka și vine din Beiuș (fără pauză, urmează ultimul dans)
 6. *Mărunțelul* – are două melodii diferite, prima din Beiuș, iar a doua din Neagra/ Lunca Bradului.
- Acest ciclu este arhicunoscut și face parte din repertoriul marilor orchestre de pretutindeni.

Corina Bura

Orchestra

În anii 1940, Edmond de Stoutz, student la muzică, a început să se întâlnească în mod regulat cu mai mulți prieteni, în timpul liber, pentru a face muzică împreună. Bucuria de a-și urmări idealurile creative în acest cadru și pasiunea comună pentru muzica de cameră au stârnit în rândul lor dorința de a fonda o orchestră de cameră. Acest lucru a dus la primul concert public la Zürich în 1945. **Orchestra de Cameră din Zürich** este una dintre cele mai importante orchestre de acest gen. De peste 50 de ani, Edmond de Stoutz a fost forța motrică din spatele comunității orchestrale. Un idealist neobosit și un spirit carismatic, el a inspirat atât muzicienii, cât și publicul, și a creat o rețea de sprijin în jurul orchestrei. După epoca lui Stoutz, dirijorii Howard Griffiths, Muhai Tang și Sir Roger Norrington au continuat să modeleze sunetul și direcția muzicală a ZKO într-un mod durabil. În 2016, cu Daniel Hope în calitate de director muzical, orchestra a renunțat pentru prima dată, la conceptul fix de dirijor și a început să urmeze principiul dinamic „Play & Conduct”, în care solistul este și dirijorul orchestrei. La doar câțiva ani de la înființare, ZKO susținea cu regularitate concerte în străinătate, fiind invitată la festivaluri internaționale precum Festivalul de Muzică din Schleswig-Holstein, Festspiele Mecklenburg-Vorpommern, Festivalul de Muzică din Rheingau și Festivalul Menuhin din Gstaad sau Odessa Classics. Spectacolele susținute ca invitați în marile centre muzicale, turneele de concerte prin țări din Europa, America, Asia și Africa de Sud, precum și numeroasele înregistrări apreciate de presa de specialitate sunt dovada reputației mondiale de care se bucură astăzi Orchestra de Cameră din Zurich. Repertoriul ZKO a fost variat încă de la începuturile sale, de la Baroc la Clasic și de la Romantic la Contemporan. De asemenea, colaborează cu muzicieni din alte domenii, precum jazz și muzică de divertisment. Organizarea concertelor educative și promovarea tinerilor instrumentiști sunt la fel de importante pentru Orchestra de Cameră din Zürich precum colaborarea cu soliști de renume mondial.

©Harald Hoffmann

Solist

Violonistul **Daniel Hope** este apreciat și renumit în întreaga lume pentru creativitatea sa muzicală și pentru dedicarea sa față de cauzele umanitare. În sprijinul altor artiști, a creat și a găzduit peste 150 de episoade de muzică și discuții în seria premiată Hope@Home difuzată în direct de canalul de televiziune ARTE TV în timpul izolării la domiciliu din 2020. Odată cu începerea conflictului din Ucraina, în 2022, a inițiat mai multe concerte caritabile alături de pianistul ucrainean Alexey Botvinov.

©Daniel Waldhecker

Artist exclusiv Deutsche Grammophon din 2007, Hope călătorește în întreaga lume atât în calitate de muzician de cameră, cât și ca solist, colaborând cu orchestre și dirijori de renume. Director muzical al Orchestrei de Cameră din Zürich din 2016, doi ani mai târziu a preluat aceeași funcție la New Century Chamber Orchestra din San Francisco (2018). În 2019 a devenit, de asemenea, director artistic al Frauenkirche din Dresda, iar din 2020 este președintele Beethoven-Haus din Bonn.

Colaborează cu dirijori de renume (Christoph Eschenbach, Simon Rattle, Vladimir Jurowski, Iván Fischer și Christian Thielemann), cu orchestre simfonice apreciate în întreaga lume și cu mari compozitori precum Alfred Schnittke, György Kurtág, Mark-Anthony Turnage, Tōru Takemitsu și Tan Dun. Discografia sa include peste 30 de albume care au primit premii, printre care Premiul Criticilor Germani de Discuri, Diapason d'Or al Anului, Edison Classical Award și Prix Caecilia.

A studiat vioara cu Zakhar Bron, Itzhak Rashkovsky și Felix Andrievsky, urmând studiile la Academia Regală de Muzică din Londra. A lucrat îndeaproape cu mentorul său Yehudi Menuhin, cu care a susținut numeroase concerte în întreaga lume.

În prezent, locuiește cu familia sa la Berlin și cântă pe o vioară Guarneri del Gesù *Ex-Lipíński* din anul 1742, care îi este pusă la dispoziție printr-un împrumut generos.